

SOMLYÓDYNÉ DR. HABIL. PFEIL EDIT PHD

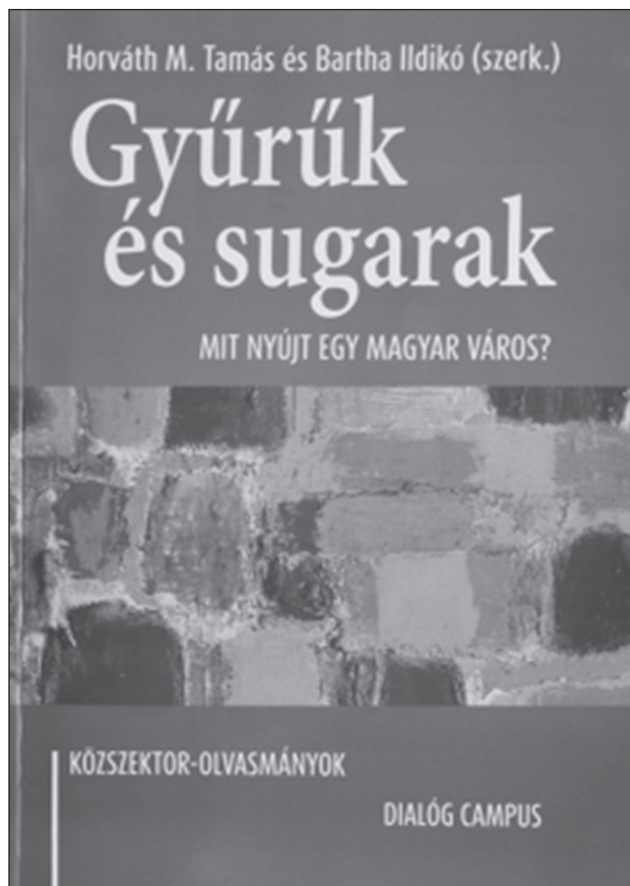
EGYETEMI DOCENS

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

REGIONÁLIS – TUDOMÁNYI ÉS KÖZPOLITIKAI TANSZÉK

Gyűrűk és sugarak – „Mit nyújt egy magyar város” c. kötet bemutatása¹

A magyar közigazgatás-történetben vagy a szociológiában egyaránt van hagyománya egyes városok, város csoportok esetjellegű feldolgozásának. A tanácsrendszer idején Kis István a Tatai medence városi tájja alakulását elemezte az Oroszlány, Tata és Tatabánya városhármas körüli városkörnyékek szervezeti kialakításának célzatával. Azonban a polgári időkből eszünkbe juthatnak Szabó Zoltán szociográfiai

is, *A tardi helyzet és a Cifra nyomorúság*. S némi áthallással a bemutatásra kerülő mű alcímének olvastán visszacseng a fülünkbe Erdei Ferencnek a magyar városról, a tanyás mezővárosról írt felejthetetlen könyve.

Horváth M. Tamás és Bartha Ildikó szerkesztésében 2014 végén jelentette meg a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának kutatócsoportja a Magyar Tudományos Akadémiával együttműködve Hajdúböszörmény városnak, a hajdúkerület egykori központja modellértékű bemutatásának szentelt kötetet. A *Gyűrűk és sugarak* címet viselő könyv nem véletlenül a Dialóg Campus Kiadó Közszektor-olvasmányok „sorozatát” gazdagítja. Az esettanulmány műfajával operáló szerkesztett kötet föltétlenül azzal az igénnyel íródott, hogy az egyedien, a konkrét példán keresztül tegyen hozzá az egészhez és általánoshoz, vagyis a városok működéséről, a közszolgáltatások menedzseléséről és finanszírozásáról rendelkezésre álló ismereteinket átfogó módon gazdagítsa. A könyv pozitívumaként emelhető ki, hogy kihasználva megírásának idejét, a hazai közmenedzsment működéséről két egymást követő önkormányzati időszak között átkötést teremtve nyújt az olvasó számára gazdag információkat. Azaz összevetésre kerülnek az önkormányzati decentralizáció időszakának és az államközpontú közigazgatás új szakaszának jegyei, leginkább a különbségek és változások hangsúlyozásával. A közfeladatok ellátásának technikáit vizsgálja a mű, amelyekről tudjuk, hogy ciklikusan változnak, a hierarchikusan működő közigazgatást előbb felváltotta a menedzsment-szemlélet a közfeladatok különböző fokozatú privatizációjának alkalmazásával, majd a tendencia ismét a bürokratikus megoldások felé mutat. A kutatócsoport közelítésmódja azonban ennél tágabb, fontos volt számára, hogy az alkalmazott módszerek bevezetése milyen okoknál fogva, a szereplők felismeréséből, ösztönzésre vagy kötelezésre történt-e, s nem utolsósorban az, hogy azok hatékonysági garanciája milyen fokú. A mérethatékonyságot, a gazdaságosságot, a szakmaiságot azonban nemcsak száraz feladatszerkezési elvek hozzák létre a közigazgatásban, de hozzájárul ahhoz a sokféle erőforrás, tudás beemelése. A *Gyűrűk és sugarak* c. kötet érdeme, hogy a téma tárgyalását kiterjeszti a helyi kormányzati aspektusra és számba veszi mindazokat a szereplői köröket, amelyek Haj-

¹ Szerkesztők: HORVÁTH M. TAMÁS és BARTHA ILDIKÓ (Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2014. 344 o.)

düböszörmény, illetve bármely önkormányzat szempontjából az együttműködés és nyitottság fontosságát húzzák alá.

Mit nyújt olvasójának a könyv?

A tizenhárom szerző tollából kikerült 16 rész tanulmányból felépülő mű három fő részbe integrálódik, melyeket a kutatócsoport vezetője által írt rövid összefoglalók zárnak. Az első rész markáns vizsgálati fókuszát a magánjogi szervezeti formák alkalmazásának lehetőségei és korlátai képezik önkormányzati keretek között. Így a feladatellátás módozatainak elemzésére összpontosítanak a rész tanulmányok, mint az önkormányzati költségvetési gazdálkodás körében vagy a magánszféra bevonásával az ún. kiszervezés fogalma alatti, továbbá az önkormányzati vagyongazdálkodás körébe sorolódó, önkormányzati saját tulajdonú társaságok útján realizálódó – és mind erőteljesebben terjedő – szolgáltatásnyújtásra. A szerkesztési koncepcióban a második és a harmadik rész tematikája már nem válik el egymástól ilyen élesen, míg a *Kifordulók* c. rész egyfelől a szociális és közoktatási ágazatra koncentrálnak, ezt az egységet némileg megbontja a hatósági feladatellátást, valamint a testületi működést tárgyaló két alfejezet. S hozzá kell tenni, hogy mind az előbbibe, mind a *Nyalábok és zugok* c. harmadik részbe bekerültek a külső erőforrásokat feltáró tanulmányok, amelyeket talán szerencsésebb lett volna együtt kezelni. Nyilvánvaló, hogy az egyetem szerepének, a civil szférának és az egyházaknak az önálló elemzése indokolt volt, ezek rámutatnak Hajdúböszörmény város működésének sokszínűségére, hiszen e szektorok szerepvállalása az önkormányzás lényegéhez és a helyi társadalom működéséhez kapcsolódik.

A könyv a szerkesztők műfaji besorolása szerint szociográfia. Véleményem szerint, ennél sokkal több, hiszen nemcsak a típusos középvárosi önkormányzat társadalmi-gazdasági folyamatait ismerjük meg belőle, de sokoldalú, sok szempontú, mondhatni komplex látásmódja segítségével a városigazgatás módszertanába avatja be az olvasót: mit lehet és mit érdemes tenni egy városban egy városért a 21. század második évtizedében. A recenzált kötetet a modern kor nyelvén talán nevezhetnénk a jó gyakorlatok terjesztésének is, mivel a közigazgatásban, a közszektorban, a nonprofit szférában dolgozó szakemberek egyaránt profitálhatnak belőle. Ezen túlmenően jól alkalmazható a felsőoktatás keretében a közmenedzsment működésének szemléltetésére, a jogalkotás céljai realizálódásának tesztelésére, elemzésére, tehát a hallgatók képzésének kifejezetten gyakorlati szemléletűvé tételében. Ez utóbbi küldetését jól segíti az aprólékos adatgyűjtésen és adatfeldolgozáson alapuló nagyszámú táblázat és ábra, amelyek alátámasztják és kiegészítik a tanulmányok tényállításait.

Miért éppen Hajdúböszörmény? A kérdés fontosságát érezte a kutatás vezetője is, ezért előszavában igyekszik elébe menni és megválaszolni azt. A mai kor embere mindenkor keresi a sikertörténeteket, szeretne tanulni belőlük. Böszörmény több évszázados hagyományokkal rendelkező hajdúváros, mely sajátos épített környezeténél, sugaras városstruktúrájánál fogva már korábban kivívta a kutatók érdeklődését.

Egy paraszt-polgári hagyományokkal rendelkező, vallási-felekezeti és kulturális szempontból sokszínű, az innovációra hosszabb ideje fogékony városi társadalomról van szó, amely a magyar tanyás mezőváros típusát testesíti meg. Alkalmazkodóképességét a változásokhoz és megújulási képességét jó részt tradícióiból meríti.

A rendszerváltástól a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) hatálybalépéséig terjedő időszakban a közigazgatásban egymást érték a reformkoncepciók. Az azok kialakításában résztvevő szakembereknek gyakran kellett szembesülniük azzal, hogy az ország nem homogén. Nagymértékben különbözik egymástól a Dunán innen és túl lévő országrész, miközben a jogalkotói elképzelések a sajátosságokat többnyire figyelmen kívül hagyták. Az említett különbség különösképp igaz a városhálózat szerkezetére és a vonzáskörzet-kapcsolatokra. Az Alföld nagy- és óriásfalvas településszerkezete kevésbé igényli a kis- és középvárosok térszervező erejét, térségi központ szerepét. Hajdúböszörmény mintegy 32 ezer lakosával lényegében a hazai középvárosok csoportjának átlagos népességével rendelkezik, s ez a városkategória az, amely egy több évtizede tartó folyamat eredményeként egyre szűkül a tradicionális középvárosaink funkcióvesztésével összefüggésben (Kisvárdá, Mohács, Nagykőrös, Karcag, Kiskunfélegyháza stb.). Hajdúböszörmény e csoportnak az alföldi példáját képviseli.² Tehát nem megyei jogú város, de nagyságrendjénél fogva eléri azt a „kritikus tömeget”, amely predesztinálja egy város működésének mintaszerű elemzésére. Helyzete annyiban speciális, hogy nagyhatárú település, amely Debrecen közvetlen szomszédságában helyezkedik el, meglehetősen földrajzi távolságra a szomszédos városoktól és községektől. Következésképp valós vonzáskörzetet nem birtokol, városi funkcióit döntő részben saját lakosságára tekintettel gyakorolja. Belső speciális településszerkezeti adottságai ellenben súlyos társadalmi problémák forrásai.

Egy magyar középváros az empirikus kutatás tükrében – avagy helyzetjelentés a magyar önkormányzati rendszerről

Tagadhatatlanul a közigazgatás jogszabályi környezetének és gazdálkodási feltételeinek nagymértékű változása utáni periódusban vagyunk, amikor nagy szüksége van a szakmának az összegző művekre, továbbá az új tapasztalatok megismerésére. A továbbiakban a könyvből csupán néhány tanulmányt szeretnék kiemelni a bőséges kínálatból, a többit meghagyva az olvasói kíváncsiság számára.

Horváth M. Tamás írása a „Közvállalati és közintézményi pályák az egységesítés útján” címet viseli, s azokat a tendenciákat ragadja meg, amelyek a közszolgáltatások szervezeti és irányítási formáiban az elmúlt évtizedben az önkormányzati szférában lezajlottak. Mint megtudjuk, a periódus maga is több időszakra bontható. Az első 2006–2007 táján indult és az önkormányzati költségvetési intézmények önkormányza-

² V.ö. BELUSZKY PÁL (2003) *Magyarország településföldrajza. Általános rész.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.

ti tulajdonú gazdasági társaságokba történt átszervezésével jellemezhető. Majd az évtized fordulóján e társaságok tekintetében országosan tanúi lehettünk elsősorban a nagy- és középvárosokban lejátszódott holdingba szervezésnek. A tanulmány alapkérdése: „*Milyen utak vezetnek a kis egységek önálló gazdálkodásától a nagy integrációkig?*” (i.m. 38. o.). Az írás különös erénye, hogy a Hajdúböszörmény város által alapított gazdálkodó szervek átalakulásainak konkrét történetén keresztül szemlélteti a folyamatot. Egyúttal a változásokat elméleti igényrel dolgozza fel, többek között az önkormányzati tulajdonú vállalatcsoportok tipizálásával, valamint a holdingba szervezés mellett felsorakoztatható érvek sorra vételével, mint a méretgazdaságosság, az osztalékfizetésen keresztüli nagyobb befolyásgyakorlás, az üzleti modellnek a képviselő-testületet tehermentesítő hatása, végül a keresztfinanszírozás behatárolt lehetősége. A harmadik időszak a Mőtv. hatályba lépését követően kezdődött és szintén egyfajta integrációt valósított meg közszolgáltatási területektől függően. Ezt pedig az új központi szabályozási környezet kényszerítette ki, amely addig nem látott elveket kér számon az ellátásért felelőstől, mint például a műszaki és gazdaságossági szempontoknak, a legkisebb költség vagy a regionalitás elvének az alkalmazását a víziközmű-szolgáltatások területén. Egyébiránt a kommunális infrastruktúra ágazataiban lezajlott folyamatokat a szerző az önkormányzati tulajdoni formák előretörésének nevezi. Azonban e területeken még nem vagyunk a folyamat végén, további szabályozásbeli változásokkal kell számolni.

Kis túlzással tehát, az egymást követő három szakasz közös jellemzőire figyelhetünk fel, és ez az egységesítés és a hatékonyság növelésének célja, továbbá a közszolgáltatások megszervezésének dominánsan az önkormányzati vagyongazdálkodás fogalmi körében történő értelmezése. A különbség az irányítói pozíció betöltőjében érhető tetten, mely lehet az önkormányzat és lehet az állam.

Azok a változások, melyeket az „*irányítás-egységesítési tendencia*” alatt tudunk kitapintani a költségvetési szerveket, mint a feladatellátás klasszikus formáit sem hagyták érintetlenül. Az integráció legalább kétféle meghatározó módozatát láthatjuk, egyfelől lokálisan egy általános üzemeltetési intézmény működtetésével, másfelől központosítottan egy hatalmas központosított szerv létesítése útján (például KLIK). Amint arra a kutatásvezető rámutat, a kimenet kétirányú, a peremfeltételek között egyrészt nagyobb tere van a szakracionálisnak, a menedzser-típusú döntéshozásnak, másrészt viszont a választott képviseleti szerv kontrollja gyengül, a döntések a lokális közösségtől távolabb kerülnek. Az új központi szabályozás egyszerre készíti az önkormányzatokat üzleti stratégiák végig gondolására és gazdálkodási kockázatkezelésre.

A recenzált mű azt a sajátos élményt adja olvasójának, hogy betekinthez a kulisszák mögé és ezt a legszakavatottabb kísérők segítségével teszi. Nincs ez másként a Péteri Gábor által jegyzett fejezet esetében sem, aki „*Helyi költségvetés: élni a lehetőségekkel*” címen adta közre az önkormányzat, illetve Hajdúböszörmény gazdálkodását rendszerszerűen feltáró írását. A szerző szemléletesen vetíti egymásra a központi szabályozásban bekövetkezett módosulásokat és azoknak a

gyakorlatban leszűrődött hatásait. Az elemzés tárgyyszerű, mégsem kendőzi el Péteri finom kritikáját. A magyar önkormányzati rendszer finanszírozása több mint két évtized után a normatív szabályozásról áttért a feladatfinanszírozásra, amelynek az átlagos kiadási szintre alapozott működése még csikorog. Az új körülmények közepette persze ennél lényegesen többről van szó, önkormányzataink pénzügyi autonómiaja több tényező együttes eredőjeként lényegesen szűkült az Mőtv. hatályba lépése óta. Amint a szerző megállapítja, az önkormányzati feladatok nagyarányú elvonása azt eredményezte, hogy Hajdúböszörmény város költségvetése a 2008. évi állapothoz képest nominálisan a felére csökkent, s az összköltségvetésen belül magasra emelkedett a saját bevételek aránya, ami 44%-ot ért el 2014-ben. Ennek a ténynek a korábbi időszakban örülni lehetett volna, azonban most azért következhetett be, mert megszűnt az önkormányzatok megosztott személyi jövedelemadó-bevétele és csökkent az átengedett gépjárműadó. A folyamat azért veszélyes, mert ily módon helyhatóságaink finanszírozásának jelentősen szűkült a közvetlen kapcsolata a helyi gazdaság jövedelem-termelő képességével, amit 2012 előtt az ún. adóerőképesség-mérés igyekezett igazságossá tenni. Tekintettel arra, hogy a feladat-szűkülés következtében a működtetési költségek drasztikusan visszaestek, ennek egyszerű hatásaként a fejlesztési kiadásoknak a jelenlegi uniós pályázati ciklusban lényegesen jobb az optikájuk az önkormányzati költségvetésen belül. Vizsgált közép városunkban mára a központi költségvetési támogatások felét a megszerzett fejlesztési források teszik ki, minthogy pályázati sikeressége 50% körüli és a 2007–2013 közötti periódusban 117 nyertes pályázatot könyvelhetett el.

Az önkormányzati vagyongazdálkodás és a saját bevételek összefüggésében ugyancsak sajátos ellentmondás jelentkezik. Nagy- és közép városaink jelentős befektetett eszközállományt birtokolnak, aminek döntő többsége mára a gazdasági társaságokban lévő tulajdonrészekből, főként ingatlanokból tevődik össze. Hajdúböszörmény önkormányzatánál például a befektetett eszközállomány 31%-át tette ki az egységes irányítású Városgazdálkodási Zrt.-ben nyilvántartott pénzügyi befektetések értéke. Ezen közben egyedi központi intézkedések (közhasználatú nevén a rezsicsökkentés, központi díjmegállapítás) következtében az önkormányzatok felhalmozási és tőkebevételei drasztikusan csökkentek, az alföldi városban megfelelődték 2008 és 2014 között. Tehát az átfogó vizsgálati szempontok tükrében szerző álláspontja szerint az önkormányzati gazdálkodás tekintetében az önkormányzati autonómia leértékelődik, s a központi elosztású támogatási rendszerben az önkormányzatoktól elvárt magatartás a „*kérelmezői-igénylői*” attitűd lett, ami erősíti a központtól való függést.

A tanulmánykötet mozaikszerű képet ad a közszolgáltatás-szervezés szervezeti-irányítási formáiról és a finanszírozásról. A kötet szerkesztésének koncepciója az volt, hogy az egyes ágazatok sajátosságait egy-egy esettanulmány részletezi az elemzett város viszonyainak mikroelemzése keretében, majd ezek a kutatási eredmények beépülnek az átfogó elméleti igényvel megírt, az országos helyzetet megragadó szakértői tanulmányokba. Ez a módszer helyenként óhatatlanul az információk ismétlődéséhez vezet, másfelől azonban lehetővé

teszi, hogy valamennyi résztanulmány önállóan is megállja a helyét.

A könyv a humán ágazatok közül a köznevelést, valamint a felsőoktatást, a kultúrát, a szociális ágazatot, a gyermekvédelmet és az egészségügyet emelte be látókörébe. Az egészségügyi ágazatról minden lényegeset megtudhatunk, ami az alap- és szakellátás tekintetében az 1990-es évek privatizációs folyamataitól kiindulva máig lezajlott. *Fónai Mihály* tanulmányának középpontjában látszólag a közfeladatok menedzselése áll, azonban az egészségügyi ellátásban jelentkező sajátos szereplői „háromszög” következtében szervezetszociológiai problémák és konfliktusok kerülnek előtérbe. Ahogy arra a szerző rámutat, a bajok kiinduló forrása hosszú időn keresztül kettős volt, egyrészt az egészségügyi feladatok ellátásáért és a szolgáltatás nyújtásáért felelős személye elvált egymástól (önkormányzat – vállalkozó orvos), másrészt a központi OEP-finanszírozás csak a feladatellátást fedezte/fedezi, miközben az egészségügy nagy volumenű gép-, illetve műszerbeszerzésre épül, amihez tetemes karbantartási-javítási költségek társulnak. Az ebből a helyzetből kivezető utat Hajdúböszörmény önkormányzata számára a tulajdonosi fellépés jelentette. Miközben a kilencvenes évtizedben a funkcionális privatizáció volt a „vezérlő csillag”, a jelen körülmények között a kvázi centralizáció és a „municipalizáció” mutatkozik optimális megoldásnak. Azaz az egészségügyi alap- és szakellátásban a város visszavette a szolgáltatások feletti ellenőrzését. Ezt nevezi a szerző az erőforrások koncentrállásának, amin keresztül a gazdálkodási hatékonyságot célozza a hajdúváros. Nagyon érdekes, hogy Hajdúböszörmény a nagyvárosainkhoz hasonlóan a közszolgáltatásokat holding formájában működtető egyszemélyes önkormányzati tulajdonú vagyongazdálkodó részvénytársaságba vitte be, aminek része, tagvállalata a 2011-ben létesített Egészségügyi Szolgáltató és Vagyongazdálkodó Nonprofit Kft. is. Ennek következményeként azóta az önkormányzat a finanszírozási szerződést maga köti az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral.

Hajdúböszörmény egészségügyi ellátórendszerének, beleértve a szakellátásokat – történeti okoknál fogva – Görbeháza községet leszámítva, nincs térségi hatása, vonzása, az csak a város külterületeinek lakosságát fedi le. Témánknál vagyunk, mivel Hajdúböszörmény számára specifikus problémahalmazt generál a város külterületén, valamint az egyes belső zárványokban élő halmozottan hátrányos helyzetű lakosság. A középváros ugyanis migrációs célpontja tágabb térségének, mely Miskolctól Ózdon át Hajdúhadházig terjed. A szociálisan rászorulókat, köztük a roma népességet vonzza a nagyhatárú város központjától teljesen elkülönülő három belterületi lakott hely is, mely részeken a város népességének egytizede gyakorlatilag mélyszegénységben él. Dicséretes, hogy ez a nehéz adottság, mely már egy évtizede terheli az önkormányzatot, nem feszítette szét a szociális ellátórendszert, az lépést tudott tartani a felmerülő feladatokkal. *Mező Barna* tanulmánya előbb felvezeti a szegregációs problémákat, melyek egyébként a város híres történelmi városszerkezetére is ráakódnak, gondolhatunk itt az ún. kétbéltek településstruktúrára, ami a 18. században azt jelentette, hogy minden belső telekhez tartozott egy kert, melyhez kapcsolódóan a város területe gyűrűs formában bővült a központban álló

erődtemplomtól kiindulva. A 19. század végén már a kertészek területén is sor került lakóházak építésére, mára ezek a kertészek és a város külterülete ad otthont a hátrányos helyzetű rétegnek, bizonyos fizikai elkülönüléssel párosulva. Ráadásul a cigánytelep felszámolása következtében a roma lakosság itteni letelepedése további szegregációs gondokat okoz. Ez a társadalmi kép is magyarázza, hogy Hajdúböszörmény aktív korú lakosságából 57% feletti a csak általános iskolai végzettségűek aránya, míg felsőfokú végzettséggel alig 1,6% rendelkezik. A tanulmány rámutat arra, hogy Északkelet-Magyarországon a munkanélküliek magas száma elhúzódó és súlyos problémákat okoz nem csak a gazdaság, hanem a társadalom működésében egyaránt.

Ezzel az állapotjelentéssel függ össze, hogy az „*Intézményi szociális szolgáltatások*” című fejezetben *Barta Attila* egy sajátos összefüggésre kénytelen rámutatni, miszerint a rendszerváltás utáni évtizedben a hajdúváros tudatosan építette ki jól teljesítő szociális intézményhálózatát, majd az ezredforduló után tovább bővítette elsősorban speciális szolgáltatási palettáját, ami a migráció szempontjából vonzóvá teszi. Megtudható a kötetből, hogy a város 2013. évi teljes költségvetésének 23%-át fordította szociális ellátórendszerének működtetésére annak ellenére, hogy egy korábbi modellkísérlet keretében – hatékonysági nyereség elérése érdekében – az alapszolgáltatások funkcionális összekapcsolását már elvégezte. Szerző helyes következtetése, hogy a szociálisan rászoruló tömeges problémáinak kezelése komplex megközelítést feltételez a város vezetése részéről, amit passzív pénzügyi támogatásokkal nem lehet elérni, ahhoz személyes gondoskodásra van szükség. Továbbá a fizikai és társadalmi szempontból is periférián élők esetében megkerülhetetlen a társadalmi integráció megvalósítása, amihez a fejlesztési, oktatási és foglalkoztatási szempontok egyidejű érvényesítésére van szükség. Ezt az európai szemléletet az önkormányzat városfejlesztési stratégiája is rögzíti.

Gondolatmenetében ide kapcsolható az egyházak közszolgáltatásban betöltött szerepét taglaló tanulmány, amelyben *Szilágyi Bernadett* sajátos nézőpontra keresztül elemzi az önkormányzatnak a helyi egyházközségekhez fűződő kapcsolatát. Az együttműködés nem gondoktól mentes, mivel Hajdúböszörmény önkormányzatának jogos elvárása, hogy az egyházi nevelési-oktatási intézmények működjenek közre a hátrányos helyzetűek ellátásában. A lokalitás léptékén túlmutató, általános konfliktusokra mutat rá a Szerző, amikor úgy fogalmaz, hogy a helyhatóság és az egyházak versenyben vannak a fogyasztókért, amely versenyben az egyházak több tényező tekintetében is helyzeti előnnyel rendelkeznek, s az elitintézményi pozíciót gyakran megszerzik az önkormányzati vagy állami intézmények ellenében. A konklúzió szerint példának okáért, speciális elvárások mentén válogathatnak az általuk fenntartott intézményekbe jelentkezők között, jobb a pénzügyi kondíciójuk, gyülekezetiük jóvoltából erősebb bizalmi tőkét birtokolnak, sőt a feladatellátás előírásainak változásakor akár dönthetnek úgy is, hogy feladják szolgáltató tevékenységüket, mely előnyök az önkormányzatokat mint feladatellátásra kötelezett közjogi szereplőket nem illetik meg.

Érdekes színfoltja a tanulmánykötetnek a hajdúvárosban működő egyetemi kar szerepéről készült írás. Nemcsak azért

mert az egyetem harmadik missziójával foglalkozik a szerző, hanem mert a város vezetése igyekszik sokrétűen együttműködni az „intézményi óriással” annak érdekében, hogy társadalmi-gazdasági problémáinak megoldásába minél jobban be tudja vonni. Még mindig a szociális szféránál maradva, meg kell jegyezni, hogy a Debreceni Egyetemhez tartozó Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar képzési profilja is a város igényei szerint újult meg, s mára a város belső erőforrásai között jelenik meg. Bartha Ildikó írása bemutatja, hogy az együttműködés a város, valamint a tudástranszfer intézmény között innovációt teremtett a szociális szférában, aminek csak egyik modellértékű területe a társadalmi felzárkóztatás szolgálatában kiérlelt Roma Innovációs Központ program és az annak kebelében működő roma szakkollégium.

A teljesség igénye nélkül lehetséges csak e rendkívül információgazdag empirikus kutatásra épülő szakmai pro-

duktumot bemutatni. Az összesen 344 oldalt kitevő tanulmánykötetben az önkormányzati közszolgáltatás-szervezés valamennyi lényeges területe megjelenik. Az olvasó képet kap az utóbbi években a hatékony állam megvalósítása céljával bevezetett központi szabályokra adott helyi szintű válaszokról, a jogalkalmazás esetleg már mérhető hatásairól. Sőt, kendőzetlenül rámutat az újabb közmenedzsment irányok által lokális szinten előidézett nehézségekre, esetleges konfliktusokra, amelyek – mint megtudható *Veszprémi Bernadett* tanulmányából – a hatósági szolgáltatásokat sem kímélik. A kutatói csapat dicséri, hogy a kritikai hangnem mértéktartó, és magas szintű szakmai tudással alátámasztott. A könyvet ajánlom tehát mindazoknak, akik az önkormányzati szféra működéséről egy aktuális és egyúttal színesen, olvasmányosan tálalt „étlap”-ról válogatva szeretnének tájékozódni.